

УДК 615 + 378.147

В.М. Бобирьов, Т.А. Петрова, Г.Ю. Островська, Л.А. Муляр, А.А. Капустянська
ВДНЗУ Україна «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА КУРСІ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ З ІМУНОЛОГІЄЮ ТА АЛЕРГОЛОГІЄЮ

У статті наведений досвід впровадження положень кредитно-модульної системи в навчальний процес на кафедрі клінічної фармакології та клінічної імунології з алергологією в Українській медичній стоматологічній академії. Обговорюються питання підвищення якості викладання предмету студентам-іноземцям.

Ключові слова: кредитно-модульна система, інтеграція освіти та науки, клінічна фармакологія, клінічна імунологія, алергологія, студенти-іноземці.

Вища освіта України визначила як основний напрямок удосконалення своєї діяльності інтеграцію в єдиний Європейський освітній простір. Болонською декларацією, підписаною європейськими країнами у червні 1999 року, передбачено реалізацію багатьох перспективних проектів у вищій освіті. Останні насамперед сплановані на формування єдиного відкритого простору вищої освіти; впровадження кредитних технологій навчання; стимулювання мобільності студентів і викладачів; прийняття системи освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр-магістр»; розвиток європейської співпраці у сфері контролю за якістю вищої освіти тощо. Втілення Болонського процесу в освітній простір Європи, у тому числі, вищу медичну освіту України, спрямовані на перетворення її на найбільш наближену до світового рівня. Болонський процес несе багато нових позитивних можливостей, і разом з тим, у кожній окремій країні зберігає повагу до національних особливостей її функціонування [2,6]. Головною умовою Болонської системи формування єдиного європейського освітнього простору, до якого залучилася Україна, є підвищення якості вищої медичної освіти, виведення її на рівень сучасних європейських стандартів, надання конкурентноспроможних можливостей. В умовах співпраці України з вищими медичними закладами інших країн ця проблема набуває надзвичайно важливого значення і потребує негайного вирішення. Зокрема, впровадження у педагогічний процес медичних вузів України кредитно-модульної системи спрямовано на інтенсифікацію навчання, тобто, підвищення мотивації у студентів, розкриття їх творчого потенціалу, підсилення якості засвоєння матеріалу, оволодіння новітньою сучасною інформацією, інтегрування отриманих знань з іншими дисциплінами, розвинення клінічного мислення задля майбутньої роботи лікарем [4].

В Українській медичній стоматологічній академії продовжується поступове впровадження елементів Болонського процесу. Курс клінічної фармакології з клінічною імунологією та алергологією Української медичної стоматологічної академії активно вступив на цей шлях у 2007 році. Максимальна спрямованість клінічної фармакології на оволодінні знаннями з сучасних лікарських засобів та формування навичок раціональної фармакотерапії в медичній практиці в цілому зробила предмет зв'язуючим ланцюгом усіх клінічних дисциплін. Знання з клінічної фармакології займають важливе місце в формуванні кваліфікації майбутнього лікаря, його професійних вмінь та навичок, які у майбутньому зможуть бути високо оцінені в усьому світі.

Інтерес іноземних держав до досягнень медичної науки в незалежній Україні проявляється збільшенням кількості студентів-іноземців, зокрема у ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія». Тому одним із першочергових напрямків підвищення якості викладання предмету вважається удосконалення роботи з цим контингентом. Навчальний процес в академії будується з урахуванням релігійних, національних та мовних традицій студентів різних країн, які надають їм можливості більш комфортно почувати себе в закладах освіти України [1]. У навчанні майбутніх іноземних спеціалістів накопичений багаторічний досвід, який дозволяє зробити деякі узагальнення та рекомендації. Клінічна фармакологія викладається на заключних етапах навчання у ВУЗі (5 курс, медичний факультет, 4 курс стоматологічний факультет). За порівняно короткий період існування в умовах стрімкого розвитку фармацевтичного ринку її місце в структурі вищої медичної освіти як учбової дисципліни набуло великого значення. Предмет посів важливе місце в системі вузівської підготовки, що обумовлено його значимістю у формуванні клінічного мислення майбутнього спеціаліста з опануванням ним новітніх досягнень світової фармакології та фармації [5].

За педагогічними технологіями кредитно-модульної системи передбачається, що у центрі навчального процесу повинен знаходитись студент, якого необхідно активно залучати до засвоєння знань [8]. Організація педагогічного процесу з клінічної фармакології будується з позиції орієнтації її на кінцеву мету – засвоєння студентом-іноземцем навичок раціонального застосування лікарських засобів в умовах клініки. Майбутній лікар повинен не тільки навчитись використовувати на практиці основні принципи вибору ефективної та безпечної фармакотерапії, а також засвоїти запобіжні та захисні заходи при виникненні побічної дії та ускладнень, опанувати основні правила призначення комбінованої фармакотерапії [3].

Не всі іноземні студенти у рівній мірі можуть опанувати учбовий матеріал, тому що не вміють ефективно працювати, акцентувати увагу на більш важливих питаннях, які також мають прикладне значення, не володіють у достатній мірі російською мовою. Тому не можна не звернути увагу на першочергове значення у навчанні студента ролі викладача, допомоги якого потребує розгляд матеріалу підручника, з'ясування складних для розуміння моментів у механізмі дії ліків, виборі фармакотерапії, дозуванні, критеріях ефективного та безпечного застосування ліків, принципів попередження небажаної дії ліків тощо. Професійна компетентність викладача, вміння викликати у студента

інтерес до предмету та підвищити мотиваційні стимули, спрямувати його роботу за найбільш важливими напрямками, залишається важливою складовою ефективно організації навчального процесу [7]. На 5 курсі медичного факультету впроваджено проведення циклових занять. Сутність останніх полягає в тому, що студент більшу частину часу працює самостійно над виконанням індивідуальних завдань з фармакотерапії, опануванням раціонального дозування ліків, корекції їх побічної дії, врахуванням особливостей взаємодії ліків при одночасному призначенні. Як було зазначено раніше, підвищенню ефективності навчання студента-іноземця в значній мірі сприяє індивідуалізація навчання, активна співпраця з викладачем [2]. Розвитку клінічного мислення у іноземних студентів сприяє розв'язування на практичному занятті ситуаційних задач, аналіз листів призначення ліків з клінічних відділень. При вирішенні ситуаційних задач студент за допомогою викладача пропонує альтернативні варіанти фармакотерапії з врахуванням особливостей перебігу хвороби, супутньої патології, фармакокінетики та побічної дії ліків. Самостійна робота, як напрямок сучасної методології організації навчального процесу, дозволяє студенту досягти більш високої рейтингової оцінки за шкалою ECTS. При виконанні навчальної програми студент під пильною увагою викладача отримує навички праці з навчальним матеріалом, вчиться його аналізувати [1,5]. Позитивний вплив Болонського процесу особливо відображається для студентів-іноземців у систематичній плановій праці, а для викладача – у об'єктивному оцінюванні одержаних студентами знань [8]. Положення Болонського процесу з 2013 навчального року втілюються у викладання клінічної фармакології на 4 курсі стоматологічного факультету, де також запропоновані циклові заняття. Викладачами кафедри для впровадження кредитно-модульної системи підготовлена сучасна методична та теоретична база, застосування якої буде сприяти інтенсифікації навчання студентів стоматологічного фаху з предмету. Безумовно при підготовці навчального матеріалу, а саме вхідних та вихідних контролів знань акцентувалась увага на питаннях профілізації. Вважаємо, що дана система організації навчального процесу підвищить його ефективність, надасть змогу більш якісно опрацювати знання та вміння з раціонального застосування лікарських засобів в умовах клініки. Це насамперед важливо тому, що практична стоматологія у розвинутих країнах світу набула високопрофесійного рівню і для студенту цього фаху є актуальним здобуття освіти, що прирівнюється до європейських та світових стандартів.

Доцільно звернути увагу на значення в інтенсифікації навчального процесу написання протоколу з ефективності та безпеки фармакотерапії. Викладачі кафедри мають багаторічний досвід виконання такої роботи студентами в учбовому процесі на 5 курсі медичного та на 4 курсі стоматологічного факультетів. Протокол запропонований на основі досвіду кафедр клінічної фармакології медичної академії І.М. Сеченова та державного національного медичного університету ім. О.О. Богомольця. Цю важливу самостійну роботу студенти обох факультетів (у тому числі іноземці) опрацюють наприкінці семестру. Використовуючи запропоновану схему протоколу, студент складає найбільш ефективну та безпечну програму фармакотерапії, кожне положення якої він захищає і доводить як оптимальне. Важливим етапом написання являється визначення методів контролю ефективності ліків (клінічні, лабораторні, параклінічні). Для виконання цієї підсумкової роботи студентами-іноземцями важливе значення здобуває консультативна допомога з боку викладача. Впровадження такого виду роботи навчання сприяє розвитку у майбутніх лікарів клініко-фармакологічного мислення і самостійності у прийнятті рішень з фармакотерапії [5].

Впровадження у вищій медичній школі кредитно-модульної системи відбивається на теорії та методах викладання клінічної імунології та алергології. При вивченні предмету широко застосовується самостійна робота студентів, які приймають участь у клінічних розборах, науково-практичних та патолого-анатомічних конференціях лікарень, де вони можуть зробити доповідь. Для удосконалення самостійної роботи студентів актуальним є активне впровадження електронних методів навчання. На сьогоднішній день ми маємо недостатню кількість нової навчальної літератури з предмету і тому важливою перевагою комп'ютерних технологій є можливість підключення до мережі Internet для отримання і передачі інформації. За допомогою цих систем доступними стають контакти в режимах on-line і off-line з іншими навчальними закладами країни та віртуальна участь у наукових симпозиумах, семінарах [1,3].

Кафедра багато років удосконалює досвід роботи стосовно предмету з клінічними ординаторами-іноземцями різних спеціальностей. Лікарям пропонуються цикл лекцій та практичних занять, які побудовані з врахуванням їх спеціалізації, спрямованості клінічних питань, особливостей використання фармакотерапевтичних заходів у конкретній галузі. На лекціях лікарі опановують знання з сучасних аспектів застосування лікарських засобів, а на практичних заняттях – більш детально обговорюють з викладачем проблемні теоретичні та практичні питання у формі співбесіди або дискусії, заслуховують реферативні доповіді. Цикл навчання з клінічними ординаторами закінчується підсумковим заліковим заняттям. Прогресивним напрямком в наближенні рівня підготовки студентів-іноземців медичних вузів до світових стандартів є застосування у навчальному процесі нових інформаційних технологій. Світовий досвід медичної освіти свідчить про те, що ефективність підготовки висококваліфікованого спеціаліста заснована на використанні у процесі навчання досягнень відео- та телекомунікацій, комп'ютерних технологій, навчальних ігор, тренажерів. Тому втілення сучасних технологічних досягнень в навчальний процес УМСА є важливою задачею. Перелічені методи навчання сприяють підвищенню загального рівня теоретичної та практичної підготовки майбутніх спеціалістів та створюють оптимальні умови для засвоєння ними навичок ефективної та безпечної фармакотерапії [1].

Підсумок

Викладачі кафедри постійно приділяють увагу пошуку нових форм і методів викладання клінічної фармакології, які б сприяли покращенню процесу навчання студентів інших країн [6]. Оптимізація викладання

клінічної фармакології, на нашу думку, також пов'язана з такими напрямками роботи, як створення російською мовою підручників і учбових посібників та учбових кінофільмів. Співробітники інтенсивно працюють у напрямку видання навчальної літератури для студентів-іноземців. Безумовно для виходу вищої освіти України на світовий рівень потребується подальше її реформування за рахунок, перш за все, переймання світового досвіду. Подальшою стратегією розвитку медичної освітньої системи має бути її глибока модернізація, інтеграція освіти і науки, узгодженість навчальних програм та планів, розширення інноваційних методів навчання, розвиток креативних здібностей студентів та створення умов реалізації їхнього особистого потенціалу.

Література

1. Бобирьов В.М. Інформаційно-комунікаційні технології при викладанні фармакології студентам з англійською формою навчання / В.М. Бобирьов, О.М. Важнича, Т.О. Дев'яткина [та ін.] // – Полтава, 2012. – С. 6-8.
2. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б.Л. Вульфсон // – М.: изд-во УРАО, 1999.-152 с.
3. Грубінко В.В. Індивідуальна та самостійна робота студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу / В.В. Грубінко // – Тернопіль: ТДПУ, 2004. – 3 с.
4. Кременя В.Г. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи: матеріали 2003-2004 рр.) / В.Г. Кременя // – Київ-Тернопіль, 2004. – 106 с.
5. Петрова Т.А. Інноваційні технології у викладанні клінічної фармакології з алергологією та імунологією / Т.А. Петрова, Г.Ю. Островська, Л.А. Муляр [та ін.] // – Полтава, 2012. – С. 143-145.
6. Степко М.Ф. Болонський процес і навчання впродовж життя / М.Ф. Степко, Б.В. Клименко, Л.Л. Товажнянський // – Харків: НТУ «ХПИ», 2004. – 112 с.
7. Сисосва С.О. Педагогіка та психологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю традиційної та дистанційної форм навчання / С.О. Сисосва, Т.Б. Поясок // – К.: Міленіум, 2005. – 520 с.
8. Федоров И.Б. Высшее профессиональное образование: Мировые тенденции / И.Б. Федоров, С.П. Еркович, С.В. Коршунов // – М.: изд-во МГУ им. Баумана, 1999. – 120 с.

Реферати

ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ НА КУРСЕ КЛИНИЧЕСКОЙ ФАРМАКОЛОГИИ С ИММУНОЛОГИЕЙ И АЛЛЕРГОЛОГИЕЙ

Бобирьов В.М., Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Муляр Л.А., Капустянська А.А.

В статье приведен опыт применения принципов кредитно-модульной системы в учебный процесс на кафедре клинической фармакологии и клинической иммунологии с аллергологией в Украинской медицинской стоматологической академии. Обсуждаются вопросы повышения качества преподавания предмета студентам-иностранцам.

Ключевые слова: кредитно-модульная система, интеграция образования и науки, клиническая фармакология, клиническая иммунология, аллергология, студенты-иностранцы.

PECULIARITY THE TRAINING OF FOREIGN STUDENTS ON THE COURSE OF CLINICAL PHARMACOLOGY WITH IMMUNOLOGY AND ALLERGY

Bobyrev V.N., Petrova T.A., Ostrovskaya G.Yu., Mulyar L.A., Kapustyanskaya A.A.

The article contains experience of implementing credit-modular system to the teaching foreign students of clinical pharmacology and clinical immunology and allergy in Ukrainian Medical Dental Academy. This article discusses the subject of improving the quality of teaching foreign students.

Key words: credit-modular system, integration of education and science, clinical pharmacology, clinical immunology, allergy, foreign students.

УДК 378.147:376.68

Л.В. Богиня, Т.В. Савицкая, А.В. Трусова

ВДНЗ України "Українська медична стоматологічна академія", м. Полтава

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА КАК ОДИН ИЗ ВАЖНЕЙШИХ ФАКТОРОВ ПОДГОТОВКИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОГО ОТДЕЛЕНИЯ К ОБУЧЕНИЮ В ВУЗЕ

Описаны некоторые элементы самостоятельной работы как педагогической проблемы и обоснована актуальность формирования навыков самостоятельной работы иностранных студентов на начальном этапе обучения. Рассмотрены аспекты формирования умения оценивать личные достижения с целью определения уровня своих результатов относительно предыдущих, а также определение своих слабых и сильных сторон, влияющих на организацию последующей работы по самоусовершенствованию.

Ключевые слова: самостоятельная работа (СР), виды СР, умения и навыки СР, самообучение, самомотивация, самоконтроль.

Одна из стратегических задач современного процесса обучения – изменение формулы "образование на всю жизнь" на формулу "образование на протяжении всей жизни". Для реализации этой задачи необходимы существенно новые подходы относительно планирования, организации, проведения учебного процесса с опорой на один из главных принципов – принцип оптимизации. По мнению многих учёных, в частности Л. Журавлёвой, Э. Исасовой, И. Кандеевой, "к факторам, оптимизирующим учебный процесс, относится и целенаправленная организация самостоятельной работы студентов" [1]. Для обеспечения качественной подготовки будущих специалистов, развития их творческих способностей, ответственного отношения к роду своей деятельности необходимо помочь студентам приобрести способность "познать себя", "изменить себя", превратив из пассивного исполнителя в активную личность, умеющую самостоятельно добывать знания.

Согласно Болонской декларации современная система высшего образования направлена на формирование творческого потенциала и мотивацию саморазвития студентов. На сегодняшний день основной отличительной чертой организации учебной деятельности студента есть его ориентация в учебном процессе главным образом на самостоятельную работу. Прежде всего имеется в виду переосмысление подхода к организации именно аудиторного